

Årlig status 2016

Forord

Dialogforum blev lanceret d. 23. februar 2016 med det formål at understøtte virksomheder, herunder de socialøkonomiske virksomheder, i deres arbejde med at få samfundsansvar og vækst til at gå hånd i hånd. Regeringens ambition er, at virksomhederne realiserer deres potentiale for at skabe værdi og innovative løsninger på baggrund af samfundsmæssige udfordringer, og at virksomheder tager et samfundsmæssigt ansvar.

Dagsordenen spænder over en lang række emner: Fra ansættelse af udsatte mennesker over håndtering af menneske- og arbejdstagerrettigheder, miljøhensyn og anti-korruption i globale værdikæder til, hvordan virksomheder helt generelt kan styrke nye former for vækst lokalt og globalt gennem arbejdet med samfundsmæssige udfordringer.

Indsatsen i Danmark og andre lande har de senere år taget form af udviklingen i særligt FN, OECD og EU, hvor de 17 verdensmål for bæredygtig udvikling er seneste eksempel på stigende forventninger til virksomhedernes rolle i samfundet. Dialogforum ser en vigtig opgave i at skabe gode rammer for, at danske virksomheder også i fremtiden formår at indfri potentialer inden for ansvarlig og bæredygtig virksomhedsførelse.

Vi har i 2016 fokuseret på udvalgte aktiviteter, der tager afsæt i hverdagen for små og mellemstore virksomheder, herunder socialøkonomiske virksomheder. Jeg har som formand haft den store glæde i årets løb at besøge en lang række virksomheder, som er aktive indenfor samfundsansvar og socialøkonomi.

Denne årlige status præsenterer årets aktiviteter og med blik for nationale og internationale tendenser på området ses frem mod perspektiver for 2017.

Mange andre aktører end virksomhederne spiller en rolle i udviklingen i årene frem, og Dialogforum ønsker at inddrage en bred kreds af interessenter i dialogen. Jeg vil som formand gerne rette en tak til Dialogforums medlemmer og de mange deltagere i rundbordsamtalerne samt til regeringen for at sætte virksomheders samfundsansvar på dagsordenen på en udfordrende og engagerende måde.

Med ønske om et fortsat godt samarbejde.

Dan Boyter, formand

Indhold

1 Indledning	4
2 Status for Dialogforums aktiviteter i 2016	6
2.1 FN 's 17 Verdensmål: Rundbord og indspil til handlingsplan	6
2.2 De socialøkonomiske virksomheder: Rundbord og ny pulje	9
3 Perspektiver for 2017	11
3.1 Tendenser i FN, OECD og EU.	11
3.2 Fem hovedtemaer for Dialogforum i 2017	15

1 Indledning

Der lægges i Dialogforums mandat vægt på, at Dialogforum skal indhente, udvikle og formidle international og national viden om tendenser inden for samfundsansvar og socialøkonomiske virksomheder samt arbejde aktivt med en række temaer, herunder fremme af erhvervslivets engagement i FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling (Verdensmålene). Dialogforum har desuden til opgave at afholde rundbordssamtaler, der skal samle virksomheder og relevante interessenter til tematiserede dialoger om væsentlige problemstillinger. Med udgangspunkt i rundbordssamtalerne og forummets øvrige arbejde er det hensigten, at Dialogforum skal bidrage til regeringens videre politikudvikling på området.¹

Del 2 i denne årlige status opsummerer det konkrete arbejde Dialogforum har udført i form af møder og rundborde i 2016. I lyset af dette arbejde såvel som internationale og nationale udviklingstendenser på området, præsenterer del 3 perspektiver for Dialogforums arbejde i 2017.

Dialogforum har i 2016 haft to møder og afviklet to rundbordssamtaler. På første møde blev det besluttet i 2016 at prioritere hhv. *Verdensmålene* og *de socialøkonomiske virksomheder* og i tilknytning hertil afvikle to rundborde. Det blev desuden besluttet at fokusere på de små og mellemstore virksomheder, der rummer et stort potentiale ift. at arbejde med samfundsansvar, frem for de helt store virksomheder, der aktivt har arbejdet med området de senere år.²

Verdensmålene repræsenterer en bred dagsorden, der involverer en lang række aktører nationalt og internationalt. Dialogforum overleverede et fælles indspil til regeringens handlingsplan for opfølgning på Verdensmålene i oktober 2016 og ser frem til at blive inddraget i den fremadrettede opfølgning.

De socialøkonomiske virksomheder er ofte lokalt forankrede og repræsenterer en voksende gruppe af virksomheder med et særligt potentiale³. Det var derfor naturligt at prioritere dette tema selvstændigt. Det har i år ført til en pulje for de socialøkonomiske virksomheder, der vil blive udmøntet i 2017.⁴

¹ <https://erhvervsstyrelsen.dk/om-dialogforum-samfundsansvar-og-vaekst>

² En undersøgelse fra Erhvervsstyrelsen (2013) viser, at for mange SMV'er, er indsatsen forankret i værdier og etik, og at flere kan få mere værdi ud af at arbejde mere strategisk og forretningsdrevet med samfundsansvar: https://samfundsansvar.dk/sites/default/files/rapport_smv_21032013.pdf.

³ Siden lanceringen af registreringsordningen i Danmark i begyndelsen af 2015, har 171 virksomheder ladet sig registrere som Registreret Socialøkonomisk Virksomhed ved årsskiftet til 2017.

⁴ Samtlige dokumenter i regi af Dialogforum kan findes på hjemmesiden: <https://erhvervsstyrelsen.dk/aktiviteter-dialogforum-samfundsansvar-og-vaekst>

Samfundsansvar, CSR, ansvarlighed, bæredygtighed?

I Danmark blev *samfundsansvar* introduceret første gang i 2008 med det formål at relancere *CSR* som et konkurrenceparameter i en stadig mere globaliseret økonomi. Målet var at anspore virksomhederne til at gå fra en *ad-hoc* tilgang til en *strategisk* og forretningsdrevet tilgang til samfundsansvar.

Denne tendens ses også internationalt, hvor frontløbervirksomheder og internationale fora i større og større grad synes at gå væk fra *CSR*-begrebet. I OECD-sammenhæng taler man eksempelvis om *responsible business conduct* (ansvarlig virksomhedsførelse), og flere virksomheder bruger betegnelsen *corporate sustainability* (bæredygtig virksomhedsførelse).

Samfundsansvar /*CSR* kan således ses som en samlebetegnelse for flere dagsordener, der har det tilfælles, at de handler om, hvordan *ansvarlig og bæredygtig virksomhedsførelse kan ruste virksomhederne til at skabe værdi og innovative løsninger på samfundets udfordringer og minimere de negative samfundsmæssige påvirkninger, der kan udspringe af forretningen.*

2 Status for Dialogforums aktiviteter i 2016

2.1 FN 's 17 Verdensmål: Rundbord og indspil til handlingsplan

Regeringen har vedtaget, at Dialogforum for Samfundsansvar og Vækst skal være en af de centrale platforme for drøftelse af erhvervslivets engagement i Verdensmålene.

Som led heri afviklede Dialogforum et rundbord og overleverede et indspil til regeringens handlingsplan for Danmarks nationale og internationale opfølgning på 2030-dagsordenen og Verdensmålene.

Verdensmålene og virksomheder

2030-dagsordenen og de 17 Verdensmål blev vedtaget i september 2015. Verdensmålene definerer ambition og prioriteter for global bæredygtig udvikling frem mod 2030 og søger at mobilisere globale og nationale indsatser omkring et fælles sæt af mål og delmål.

Verdensmålene nyder blandt regeringer, kerneinteressenter og frontløbervirksomheder bred opbakning som et "window of opportunity", der åbner op for nye former for partnerskaber og forretningsmæssige muligheder. FN har estimeret, at skal målene nås over de næste 15 år, kræver det årlige investeringer på mellem 1,9 og 3,1 billioner USD, hvilket i henhold til IMF udgør op til ca. 4 % af det globale BNI. Disse investeringer skal komme fra både offentlige og private kilder.⁵

På erhvervssiden har en række store virksomheder tidligt taget Verdensmålene til sig som et pejlemærke i deres strategi- og forretningsudvikling. Men der er også eksempler på mindre virksomheder, herunder socialøkonomiske virksomheder, der lader sig inspirere af Verdensmålene.

Generelt ses en tendens til et stort fokus på Verdensmålene i stadig flere sammenhænge internationalt, med særligt vægt på nødvendigheden af at engagere virksomheder og investorer gennem de forretningsmæssige muligheder Verdensmålene rummer. Det er samtidig afgørende at sikre ansvarlighed og bæredygtighed i forretningsmodeller og investeringer med respekt for internationale standarder og retningslinjer, hvilket også i sig selv udgør vigtige bidrag til indfrielse af målene..

⁵ Jf. Taksøe-udredningen "Dansk diplomati og forsvar i en brydningstid" s. 50: <http://um.dk/da/udenrigspolitik/aktuelle-emner/dansk-diplomati-og-forsvar-i-en-brydningstid>. Danmark lever som et af få lande i verden op til FN's mål om at give 0,7 % af BNI i udviklingsbistand.

FN's Global Compact⁶ anbefaler mere generelt virksomheder at drive deres forretning på et ansvarligt grundlag og på den baggrund forsøge at løse samfundsmæssige udfordringer. Global Compact, der er verdens største virksomhedsnetværk⁷, blev lanceret i 2000, og har siden 2015 haft danske Lise Kingo som direktør.

"The UN Global Compact asks companies to first do business responsibly and then pursue opportunities to solve societal challenges through business innovation and collaboration."

www.unglobalcompact.org/sdgs/about

Dialogforum påpeger på lignende vis, i sit indspil til handlingsplanen om Danmarks opfølgning på Verdensmålene, jf. nedenfor, behovet for at fastholde internationale standarder og retningslinjer for samfundsansvar.

Anbefalinger fra rundbordssamtale om Verdensmålene

Rundbordet afholdt af Dialogforum om Verdensmålene satte fokus på perspektiver for de små og mellemstore virksomheders arbejde med Verdensmålene, og samlede omkring 50 interessenter fra erhvervsliv, civilsamfund, forskning og offentlige aktører.

Rundbordet havde det selvstændige formål at udveksle viden og erfaringer samt komme med anbefalinger til Dialogforums videre arbejde med at fremme de små og mellemstore virksomheders engagement i Verdensmålene. Rundbordet tog udgangspunkt i virksomhedernes arbejde med leverandørkædestyring, og gav anledning til **en række anbefalinger til Dialogforum**⁸, herunder:

- Behov for målrettet information og viden om Verdensmålene til SMV'er:
 - Mange virksomheder kender ikke til Verdensmålene, og der er generelt behov for at målrette formidling og rådgivning over for SMV'er – f.eks. tilpasset forskellige brancher/segmenter eller med inspiration fra udvalgte rollemodeller.
- Bedre udnyttelse af potentialer ift. offentlige indkøb:
 - SMV'er oplever manglende efterspørgsel efter ansvarligt producerede varer og uklarhed omkring prioriteter fra det offentliges side. Der blev gi-

⁶ Global Compact omfatter 10 principper for miljø, menneske- og arbejdstagerrettigheder og anti-korruption baseret på internationale retningslinjer og konventioner.

⁷ Netværket har mere end 8000 virksomhedsmedlemmer, herunder 327 danske. Søgning december 2016:
<https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants>.

⁸ Referatet med anbefalinger kan findes her: <https://erhvervsstyrelsen.dk/aktiviteter-dialogforum-samfundsansvar-og-vaekst>

vet udtryk for ønske om, at ansvarlige virksomheder i højere grad belønnes, og at der generelt bør udvises konsistens, således at offentlige aktører på linje med private aktører lever op til forventninger om samfundsansvar.

Rundbordet viste, at der blandt den brede kreds af interessenter var stor enighed om virksomhedernes grundlæggende udfordringer og muligheder, og bidrog med et vigtigt input til Dialogforums efterfølgende drøftelse af det fælles indspil til en handlingsplan for Danmarks opfølgning på Verdensmålene.

Indspil til Danmarks opfølgning på Verdensmålene

Regeringen er ved at udarbejde en handlingsplan for Danmarks nationale og internationale opfølgning på 2030-dagsordenen og Verdensmålene. Udenrigsministeriet har ansvaret for at koordinere regeringens opfølgning på Verdensmålene indtil handlingsplanen foreligger, hvorefter Finansministeriet overtager dette ansvar. Handlingsplanen sætter rammen for regeringens tilgang og prioriteter for opfølgningen på Verdensmålene og skal samtidig tjene som et fælles afsæt for de danske aktørers såsom erhvervslivets, myndigheder, og ngo'ers engagement og bidrag til opfølgningen.

Regeringen vil præsentere status for Danmarks opfølgning på Verdensmålene i en såkaldt frivillig national review (VNR) ved næste møde i UN High Level Political Forum (HLPF) i juli 2017. Her vil handlingsplanen være et centralt element, og der kan forventes offentlig debat i forbindelse med forberedelsen og deltagelse i HLPF.

Dialogforum lægger i sit indspil til Danmarks opfølgning på Verdensmålene vægt på at engagere erhvervslivet med øje for nye forretningsmuligheder såvel som fastholdelse af de internationale standarder og retningslinjer på området, som danske virksomheder har arbejdet aktivt for at integrere i deres strategi og forretningsaktiviteter de senere år. FN, OECD og EU er blandt de organisationer, der arbejder for at udbrede disse retningslinjer. Dialogforum bifalder, at Danmark støtter op om denne udvikling som fremmer lige konkurrencevilkår internationalt.

”Det er positivt, at enkelte virksomheder går foran, og agerer rollemodeller til inspiration for andre virksomheder. Generelt set er det dog Dialogforums opfattelse, at mange virksomheder slet ikke kender til Verdensmålene, og ikke umiddelbart vil komme til det. Andre må forventes alene at købe ind på dagsordenen, hvis de ser en klar forretningsmæssig anledning hertil.”

Uddrag af Dialogforums indspil til regeringen

Dialogforum anbefaler konkret bl.a.:

- Vedvarende at skærpe budskabet over for virksomhederne om, hvorfor det kan betale sig at engagere sig i Verdensmålene
- At fastholde internationale standarder og retningslinjer for samfundsansvar
- At tilpasse den løbende kommunikation med henblik på at skabe øget ejerskab blandt virksomhederne
- At tænke nye interaktionsformer, men også at bruge eksisterende platforme
- At undgå, at Verdensmålenes "universalitet" bliver en barriere for den enkelte virksomheds engagement
- At understøtte en datadreven opfølgning på Verdensmålene, der også har værdi for virksomhederne

Flere af anbefalingerne retter sig mod den kommunikationsopgave, der skal fremme erhvervslivets engagement. Men det er klart, at opgaven rækker videre end det. Dialogforum støtter generelt en aktiv, koordineret politisk opfølgning på Verdensmålene og en bred inddragelse af interessenter.

Det fulde indspil fra Dialogforum kan ses her:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/aktiviteter-dialogforum-samfundsansvar-og-vaekst>.

2.2 De socialøkonomiske virksomheder: Rundbord og ny pulje

Dialogforum for Samfundsansvar og Vækst har som en af sine andre hovedopgaver at understøtte de socialøkonomiske virksomheders arbejde med at skabe vækst på en måde, der giver mest mulig værdi for den enkelte virksomhed og samfundet. Socialøkonomiske virksomheder bidrager til at løse samfundsudfordringer ved f.eks. at afklare, kompetenceløfte og beskæftige udsatte personer. De er ofte grundlagt af ildsjæle og iværksættere, som ønsker at løse et samfundsproblem. De fungerer på markedsvilkår i lige konkurrence med ordinære virksomheder

"Jeg er utrolig glad for, at der er blevet afsat midler til en styrket indsats for socialøkonomiske virksomheder. Med midlerne kan vi understøtte nye partnerskaber og en yderligere professionalisering af de socialøkonomiske virksomheder til gavn for udsatte mennesker og for samfundet"

Dan Boyter, formand

I 2015 blev det muligt at registrere sin virksomhed som Registreret Socialøkonomisk Virksomhed. Registreringsordningen giver virksomheden mulighed for at markedsføre sig overfor nye kunder og skaber vished for, at virksomheden er socialøkonomisk. Ved begyndelsen af 2017, var der 180 Registrerede Socialøkonomiske Virksomheder i Danmark.

I 2016 sikrede den daværende erhvervs- og vækstminister tilslutning i Folketingets Finansudvalg til at tilføre Dialogforum for Samfundsansvar og Vækst 5 mio. kr. til at etablere en pulje målrettet socialøkonomiske virksomheder.⁹

Puljen blev udformet med afsæt i rundbordssamtalen om socialøkonomiske virksomheder, der blev afholdt d. 27. juni.¹⁰

Rundbordsamtale om socialøkonomiske virksomheder

Rundbordet om socialøkonomiske virksomheder satte fokus på perspektiver for 1) øget professionalisering af de socialøkonomiske virksomheder og nye partnerskaber mellem socialøkonomiske virksomheder og hhv. private og offentlige aktører samt 2) kommunale indkøb og afknopning,¹¹. Rundbordet samlede omkring 50 deltagere fra socialøkonomiske virksomheder, organisationer og offentlige institutioner.

Rundbordet pegede bl.a. på, at samarbejde mellem traditionelle virksomheder og socialøkonomiske virksomheder bidrager til at styrke a) det sociale ansvar og den sociale innovation blandt traditionelle virksomheder og b) den forretningsmæssige professionalisering blandt de socialøkonomiske virksomheder.

Rundbordet pegede også på, at partnerskaber mellem kommuner og socialøkonomiske virksomheder kan bidrage til innovation og en mere effektiv opgavevaretagelse. Der blev endvidere drøftet nyere tendenser inden for måling af social værdi, herunder nye betalingsmekanismer, som fx "Payment by Result", der blev vurderet at være en lovende metode for socialøkonomiske virksomheder.¹²

Lancering af pulje for socialøkonomiske virksomheder

Puljen for understøttelse af socialøkonomiske virksomheder blev lanceret d. 10. oktober 2016, og administreres af Erhvervsstyrelsen. Med afsæt i rundbordet og med henblik på bedst mulig udnyttelse af midlerne valgte Dialogforum at prioritere følgende to spor:

Spor A: *Markedsudvikling gennem strategiske partnerskaber*

Spor B: *Forretningsudvikling i socialøkonomiske virksomheder*

⁹ <https://erhvervsstyrelsen.dk/ny-pulje-skal-styrke-forretningsudvikling-og-partnerskaber-socialoekonomiske-virksomheder>.

¹⁰ Referatet fra rundbordet kan findes her: <https://erhvervsstyrelsen.dk/aktiviteter-dialogforum-samfundsansvar-og-vaekst>.

¹¹ Afknopning i en kommune betyder, at driften af en offentlig finansieret serviceopgave overgår fra kommunen til en privat virksomhed, som er etableret med tidligere kommunalt ansatte som en central del af firmaet.

¹² Hovedtanken bag payment by result (PbR) er, at en opdragsgiver, fx det offentlige, betaler en leverandør for at udføre en given service, således at udbetalingen baseres på leverandørens resultater frem for aktiviteter.

Spor A: Markedsudvikling gennem strategiske partnerskaber:

Der kan ansøges om tilskud til etablering af innovative og forretningsbaserede partnerskaber mellem socialøkonomiske virksomheder og traditionelle virksomheder og/eller kommuner. Partnerskaberne skal bl.a. bidrage til at styrke den socialøkonomiske virksomheds forretning og skabe grundlag for at skalere virksomheden og den sociale indsats.

Spor B: Forretningsudvikling i socialøkonomiske virksomheder:¹³

Der kan ansøges om tilskud til at styrke individuelle virksomheder gennem konkret forretningsudvikling. Projekterne skal bidrage til stærkere og mere forretningsorienterede socialøkonomiske virksomheder.

Puljen forventes udmøntet i første kvartal af 2017.

3 Perspektiver for 2017

Det er Dialogforums holdning, at Danmark og danske virksomheder har gavn af at være på forkant med udviklingen indenfor samfundsansvar, og at interessenter aktivt bør drøfte tendenser, barrierer og muligheder for at skabe gode rammer for at få samfundsansvar og vækst til at gå hånd i hånd.

Forventninger til ansvarlig og bæredygtig virksomhedsførelse påvirker i stigende grad virksomhedernes vækstvilkår lokalt og globalt. I kølvandet på det, opstår der nye markeder og forretningsmuligheder, som danske virksomheder skal kunne udnytte. Det skærper kravene til virksomhedernes risikostyring, innovation, forretningsmodel og kommunikation.

3.1 Tendenser i FN, OECD og EU.

Den politiske indsats inden for samfundsansvar har de seneste år både i Danmark og andre lande i høj grad været præget af udviklingen i FN, OECD og EU.

Internationale retningslinjer i regi af FN og OECD

I 2011 lanceredes OECD's reviderede retningslinjer for multinationale virksomheder. Retningslinjerne integrerer FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv, der ligeledes blev vedtaget i 2011. EU støtter op om retningslinjerne og i marts 2016 vedtog Europarådet anbefalinger vedrørende udmøntning af FN-retningslinjerne¹⁴. OECD-retningslinjerne omfatter dog flere emner, herunder miljø og anti-korruption, og sætter mere bredt fokus på håndtering af negative påvirkninger i globale værdikæder.

¹³ Afknopning er et begreb, der benyttes i relation til socialøkonomiske virksomheder jf. fodnote 11.

¹⁴ <https://www.coe.int/en/web/human-rights-rule-of-law/-/human-rights-and-busine-1>

46 lande har tilsluttet sig OECD-retningslinjerne, og de tilknyttede nationale kontaktpunkter bidrager til at udbrede retningslinjerne nationalt. Det sker i Danmark gennem Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd (MKI), der blev lanceret i 2012.

Fem år efter vedtagelsen af FN's og OECD's retningslinjerne er det Dialogforums vurdering, at der fortsat er behov for usvækket fokus på at fremme forståelsen og efterlevelsen af retningslinjerne internationalt og i Danmark.

Globale værdikæder, branchefokus og transparens

Aktuelt pågår der et arbejde med fortsat at udbrede¹⁵ og udmønte FN's og OECD's retningslinjer. En vigtig tendens i den sammenhæng er det stigende fokus på konkrete udfordringer i særskilte brancher/sektorer.¹⁶ OECD har aktuelt fokus på 1) Tekstiler 2) Det finansielle område 3) Udvinning af råstoffer og 4) Landbrug. Denne tendens til sektorfokus ses også blandt virksomhederne selv, hvilket Sustainable Apparel Coalition (SAC) i tekstilsektoren er et eksempel på¹⁷.

Stigende forventninger til åbenhed/transparens er et tværgående tema, der berører en lang række områder bl.a. i relation til udfordringer i globale værdikæder. Dagsordenen har mange facetter, men peger generelt i retning af, at virksomhederne i stigende grad bliver målt på deres evne til at demonstrere og dokumentere, hvordan de arbejder med samfundsansvar, og hvordan de skaber værdi, der integrerer økonomiske, sociale og miljømæssige hensyn.

Danmark implementerede i 2015 nye EU-regler om ikke-finansiell rapportering i årsregnskabsloven, der omfatter de største danske virksomheder (reglerne om redegørelse for samfundsansvar¹⁸). Ikke-finansiell rapportering er ikke det eneste område, der er internationalt fokus på, men det er blandt dem, der har fået mere opmærksomhed herhjemme. Af andre områder kan nævnes regulering af informationer med henblik på at imødegå skatteunddragelse, korrupcion, og indkøb samt forordning om anvendelse af mineraler fra konfliktramte områder¹⁹. Danmark deltager desuden aktuelt i en internati-

¹⁵ Internationalt arbejder OECD for at udbrede retningslinjerne til vækstøkonomier som Kina med henblik på at skabe mere lige konkurrencevilkår.

¹⁶ Retningslinjerne dækker alle typer af virksomheder, men hver enkelt branche har sine særlige udfordringer.

Due diligence retningslinjer er udarbejdet i 2016. Følgende er under udarbejdelse: due diligence retningslinjer for hhv. institutionelle investorer, udvinning af mineraler, og landbrug. Lande indgår i de tilhørende styregrupper på frivillig basis.

¹⁷ SAC er en sammenslutning af proaktive virksomheder, der ønsker at bidrage til en bedre udvikling til gavn for virksomheder og samfundet på tekstilområdet: www.apparelcoalition.org

¹⁸ <https://samfundsansvar.dk/lovkrav>.

onal ekspertgruppe om åbenhed og rapportering om bæredygtighedsforhold (den såkaldte Group of Friends of Paragraph 47²⁰).

Kommende CSR-strategi fra EU-Kommissionen

Europa-Kommissionen har siden 2011 prioriteret at understøtte udbredelsen af særligt de internationale retningslinjer for samfundsansvar udarbejdet i regi af særligt FN og OECD, og har tilsvarende anbefalet de enkelte medlemslande at vedtage eller opdatere politikker og/eller handlingsplaner. Det forventes, at Europa-Kommissionen lancerer en ny CSR-strategi omkring årsskiftet, der har til formål at opdatere indsatsen i lyset af de aktuelle tendenser som f.eks. Verdensmålene.²¹

Med Danmarks handlingsplan på området i 2008, markerede Danmark sig som en tidlig frontløber. En lang række lande har i dag vedtaget handlingsplaner på CSR-området, men der ses også en tendens til at integrere ansvarlig og bæredygtig virksomhedsførelse i politikudviklingen på andre områder.

Tendenser i andre lande

Ser man på udviklingen i andre lande, har Sverige, Norge, Holland og Frankrig markeret sig blandt de særligt proaktive lande. I Frankrig har man d. 21. februar 2017 vedtaget en ny lov, der forpligter de største ca. 100 virksomheder til at gennemføre due diligence processer til håndtering af negative påvirkninger af mennesker og miljø i deres leverandørkæder og rapportere herom ("Plan of Vigilance")²². Holland har også fokus på at fremme ansvarlige, bæredygtige globale værdikæder, og drøfter aktuelt et forslag med fokus på håndtering af børnearbejde i leverandørkæder. Norge har bl.a. fokus på offentlige indkøb, hvor der eksempelvis arbejdes på at styrke vidensgrundlaget med henblik på bedre at kunne monitorere og evaluere, hvorvidt der tages hensyn til samfundsansvar i offentlige indkøb. Men også andre lande, herunder Tyskland og Storbritannien, markerer sig med forskellige former for initiativer, herunder af lovgivningsmæssig karakter. Storbritannien har eksempelvis senest gjort sig bemærket med vedtagelsen af UK Modern Slavery Act (2016).

¹⁹ Forordningen er formelt godkendt i Rådet i december 2016, og afventer formel godkendelse i Europa-Parlamentet (forventeligt i uge 7).

²⁰ <https://samfundsansvar.dk/internationalt-statsligt-samarbejde-om-csr-rapportering-post-rio-20>.

²¹ Europa-Kommissionen drøfter i den forbindelse, hvorvidt man skal fastholde "CSR-begrebet" eller om man på linje med f.eks. OECD skal benytte betegnelse responsible business conduct (RBC).

²² https://business-human-rights.org/sites/default/files/documents/France%20adopts%20corporate%20duty%20of%20vigilance%20law_%20PRESS%20RELEASE_21%20February.pdf

Tendenser på det socialøkonomiske felt

EU-Kommissionen har taget en række initiativer til fremme af socialøkonomiske virksomheder, særligt the Social Business Initiative fra 2011. Senest har Europa-Kommissionens ekspertgruppe GECES²³ (Expert Group on Social Entrepreneurship) i oktober 2016 offentliggjort sine anbefalinger om socialøkonomiske virksomheder.²⁴

OECD beskæftiger sig også med socialøkonomiske virksomheder, og har således ikke kun fokus på de rent kommercielle virksomheder. OECD's såkaldte program for Local Economic and Employment Development (LEED) har bl.a. fokus på inklusion af udsatte mennesker igennem socialt entreprenørskab og social innovation. Herudover har OECD i partnerskab med EU Kommissionen udgivet flere *policy briefs* om styrkelse og fremme af socialøkonomiske virksomheder.

Flere lande har desuden taget nationale initiativer med det formål at skabe flere og stærkere socialøkonomiske virksomheder. Eksempelvis har Letland søsat et nationalt støtteprogram, som skal skabe bedre grundlag for nye socialøkonomiske virksomheder. Programmet er delvis finansieret af EU's socialfond. Storbritannien oplever en fortsat stigning af Community Interest Companies og tallet rundede 12.000 virksomheder i 2016²⁵.

GECES lægger i sin anbefalingsrapport til Europa-Kommissionen op til at styrke socialøkonomiske virksomheder med fokus på at:

- *Udbrede kendskab til sektoren*
- *Lette adgangen til finansiering*
- *Skabe bedre juridiske rammer*
- *Understøtte socialøkonomiske virksomheders potentialer som nøgleaktører for international udvikling og væk*

²³ Erhvervs- og Vækstministeriet repræsenterer Danmark i GECES. Derudover er Kooperationen medlem (Susanne Westhausen, Direktør i Kooperationen).

²⁴ Anbefalingerne overleveredes officielt til Kommissionen ved konference d. 30. november i Slovakiet.

²⁵ Det skal bemærkes, at denne virksomhedsregistrering ikke umiddelbart kan sammenlignes med den danske registreringsmulighed. <http://www.cicassociation.org.uk/about/what-is-a-cic>

3.2 Fem hovedtemaer for Dialogforum i 2017

Dialogforum vil på baggrund af deres arbejde i 2016 og i lyset af internationale og nationale tendenser i 2017 koncentrere sin indsats omkring følgende hovedtemaer:

- Verdensmålene
- Socialøkonomiske virksomheder
- Globale værdikæder
- Måling af social værdi
- Offentlige indkøb

Verdensmålene

Dialogforum har til opgave at fremme erhvervslivets engagement i Verdensmålene og har som led i denne indsats overleveret et fælles indspil til den danske regerings handlingsplan for opfølgning på Verdensmålene.

Verdensmålene er stadig nye, og der er behov for i årene frem til 2030 at understøtte og udfolde indsatsen for at opnå målene lokalt og globalt. Det bør, jf. Dialogforums indspil, ske med øje for både forretningsmæssige potentialer og respekt for internationale standarder og retningslinjer, der sikrer den fornødne ansvarlighed. Det vurderes, at store virksomheder fører an, men der er også et voksende antal eksempler på, at iværksættere, mindre virksomheder og socialøkonomiske virksomheder bruger Verdensmålene i deres forretningsmodel.

Dialogforum vil i 2017 drøfte, hvordan erhvervslivets engagement i opfølgning på verdensmålene kan fremmes med afsæt i regeringens handlingsplan.

Socialøkonomiske virksomheder

Dialogforum har til opgave at understøtte de socialøkonomiske virksomheders arbejde med at skabe vækst, og har som led i denne opgave bl.a. bidraget til udformningen af en pulje i 2017, der skal fremme forretningsudvikling og strategiske partnerskaber.

I 2015 blev det muligt at registrere sin virksomhed som Registreret Socialøkonomisk Virksomhed, og 2016 vidner om en stigning i antallet af registrerede socialøkonomiske virksomheder. Der blev desuden taget initiativ til oprettelsen af nye netværk. Således blev Komitéen for Socialøkonomiske Virksomheder oprettet med det formål at dele viden og arbejde for bedre juridiske og politiske vilkår for det socialøkonomiske felt²⁶. Samtidigt er flere kommuner gået i gang med at undersøge mulighederne for at fremme partnerskaber med socialøkonomiske virksomheder, og der ses en stigning i kom-

²⁶ Komitéen er oprettet på initiativ af en række socialøkonomiske aktører, herunder Selveje Danmark. Komitéen, der sekretariatsbetjenes af Selveje Danmark, består af en række interessenter og socialøkonomiske virksomheder.

muner med en strategi for området.²⁷ I lyset af denne tendens har KL etableret 'Kommunenetværk for Socialøkonomi', der har til formål at styrke kommunernes kendskab til socialøkonomiske virksomheders potentiale.

Der er blandt de europæiske lande generelt et voksende fokus på socialøkonomi. Dels har Kommissionens ekspertgruppe GECES' rapport med analyse af barrierer og hertil hørende anbefalinger bragt generel fokus på området. Dels er der flere eksempler på dedikerede strategier, målrettet regulering, fokus på bedre finansieringsmuligheder og bedre offentligt samarbejde.

Dialogforum vil i 2017 drøfte perspektiver for videreudvikling af gode rammer for socialøkonomiske virksomheders vækst, herunder med fortsat fokus på styrkede kompetencer inden for forretningsudvikling og strategiske partnerskaber.

Globale værdikæder

Forventninger til ansvarlig og bæredygtig virksomhedsførelse, herunder øget transparens om arbejdet, præger i stigende grad vilkårene i globale værdikæder. Det er en udvikling, der foregår i komplekse værdikæder, hvor aktiviteter som forskning og udvikling, produktion og salg i stigende omfang splittes op og organiseres på tværs af lande og virksomheder.

FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv og OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder har siden 2011 udgjort vigtige rammer, der både forpligter og vejleder stater og virksomheder i at adressere negative påvirkninger af miljø, mennesker og lokalsamfund²⁸.

Retningslinjerne har præget en lang række initiativer af både frivillig og lovgivningsmæssig karakter i og uden for EU. Siden 2011 har en lang række store virksomheder arbejdet aktivt med retningslinjerne, og tendensen går i retning af, at både store og mindre virksomheder bliver berørt af dem når de indgår som led i globale værdikæder.

Samtidig fremkommer der private initiativer, der adresserer implementering af nævnte retningslinjer, men også mere generelt understøtter virksomhederne i at omstille sig til en ansvarlig og bæredygtig vækst. Aktører som f.eks. World Economic Forum peger li-

²⁷<https://www.mm.dk/sociale-virksomheder-skal-skabe-tusindvis-af-job-til-udsatte-borgere/>

²⁸ FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv blev vedtaget i 2011. Det er første gang i historien, at der vedtages retningslinjer for virksomheders ansvar (for at respektere) - og ikke kun stater ansvar for (at beskytte) - menneskerettigheder som led i deres forretningsaktiviteter og relationer til leverandører lokalt og globalt.

gefrem på et paradigmeskift, og undersøgelser peger på stigende pres fra investorer.²⁹

Udviklingen berører store og små virksomheder forskelligt, ligesom udviklingen foregår i forskellige tempi inden for forskellige brancher. Udfordringerne varierer efter kontekst – f.eks. er der lande, hvor der er særlig risiko for negative påvirkninger af mennesker, miljø og lokalsamfund, og forretningsområder, hvor forretningsmodellerne er under særligt pres. Den generelle tendens går derfor i retning af at arbejde brancheorienteret og med fokus på både store og små virksomheders udfordringer og muligheder.

Dialogform vil i 2017 drøfte, hvordan gode rammer for danske virksomheders arbejde med ansvarlighed i globale værdikæder kan fremmes gennem brancheorienteret identificering af potentialer og barrierer for best-practise.

Måling af social værdi

Der er generelt stigende fokus på at få sat kroner og ører på social og miljømæssig værdiskabelse³⁰. Der er tale om komplekse sammenhænge, der er i sin tidlige vorden. Nogle virksomheder fokuserer på integration af social, miljømæssig og økonomisk værdi (den tredobbelte bundlinje), andre mere snævert på måling af social eller miljømæssig værdi.

Måling og effekt af social værdi, herunder specifikt "payment-by-result", var genstand for drøftelse på Dialogforums rundbord om socialøkonomiske virksomheder. Det er en international tendens med stor relevans for nogle af de socialøkonomiske virksomheder, og der er sket en betydelig metodeudvikling de senere år inden for måling af social værdi internationalt og i Danmark. Målet er at synliggøre og kvantificere det sociale afkast, som skabes på tværs af offentlige og private initiativer, projekter og programmer, på et sammenligneligt grundlag. Bedre beregning af samfundsmæssigt afkast kan give beslutningstagere bedre mulighed for at prioritere og opnå størst mulig effekt for pengene.

Dialogforum vil i 2017 drøfte perspektiver for øget brug af måling af social værdi.

²⁹ Findings from the 2016 sustainability global, executive study and research project, MITSloan Management Review (2016), Beyond Supply Chains, Empowering Responsible Value Chains, World Economic Forum, Industry Agenda, (2015)

³⁰ Natural Capital Accounting er i den sammenhæng et nyere bredt begreb, der dækker flere tilgange herunder Environmental Profit & Loss (EP&L).

Offentlige indkøb

Offentlige indkøb var genstand for drøftelse på Dialogforums rundbord om både Verdensmålene og de socialøkonomiske virksomheder. Der blev her givet udtryk for ønske om, at ansvarlige virksomheder i højere grad belønnes, og at der generelt bør udvises konsistens, således at offentlige aktører på linje med private aktører lever op til forventninger om samfundsansvar.

Det er også et område, der internationalt er fokus på. Offentligt ejede virksomheder forventes på linje med private virksomheder at efterleve de globale spilleregler på området. FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv omfatter offentlige indkøb, og Verdensmålene sætter i delmål 12.7 fokus på promovning af bæredygtige offentlige indkøb.

Offentlige myndigheder køber hvert år ind for meget store beløb, og har derfor mulighed for at være en væsentlig drivkraft for virksomheders forretningsudvikling.³¹ Interessenter peger på, at potentialerne i at inddrage ansvarlighed og bæredygtighed i de nye udbudsregler kan udnyttes langt bedre.³² Dialogforum bemærker dog, at området generelt er udfordret af begrænsede kvalitative og kvantitative data, men også at der er aktører i både udlandet og herhjemme, der går foran, og har gode erfaringer.

Dialogforum vil i 2017 drøfte perspektiver for videreudvikling af gode rammer for samfundsansvar i offentlige indkøb.

³¹ Ifølge Konkurrence- og Forbrugstyrelsens redegørelse fra 2015 købte offentlige ordregivere i 2014 varer og tjenester hos private virksomheder for næsten 300 mia. kr. Det svarer til 15 pct. af det danske bruttonationalprodukt. I 2014 købte offentlige ordregivere varer og tjenester hos private virksomheder for næsten 300 mia. kr. Det svarer til 15 pct. af det danske bruttonationalprodukt: <http://www.kfst.dk/~media/KFST/Publikationer/Dansk/2015/20151217%20Status%20for%20offentlig%20konkurrence%202015.pdf>. Ifølge Europa-Kommission køber offentlige myndigheder i EU's medlemslande tilsammen årligt ind hvad der svarer til 14% af EU's totale BNP: https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement_da.

³² I august 2016 faldt den første afgørelse i en sag om lovligheden af kontraktklausuler om menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og anti-korruption ift. underleverandører (kædeansvar). Klagenævnet for Udbud afviste, at sådanne krav om ansvarlighed var i strid med reglerne, og at der godt kunne iværksættes sanktioner, hvis klausulerne ikke blev overholdt: <http://nordiclawgroup.com/klagenavnet-for-udbud-tager-stilling-til-csr-og-arbejdsklausuler-i-entrepriseføtler/>.